

สารบัญ

เรื่อง	มาตรา	หน้า
บทที่ 1 ข้อความทั่วไป		1
ตอนที่ 1 ลักษณะของกฎหมายอาญา		1
ตอนที่ 2 สารสำคัญของความผิด		2
1. จะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง	2	2
2. ต้องตีความโดยเคร่งครัด		3
บทที่ 2 บทนิยามต่างๆ	1	5
“โดยทุจริต”	1 (1)	5
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		6
“ทางสาธารณะ”	1 (2)	7
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		7
“สาธารณสถาน”	1 (3)	8
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		8
“เคหสถาน”	1 (4)	9
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		9
“อาวุธ”	1 (5)	10
1. อาวุธโดยสภาพ		10
2. สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ		10
ข้อสังเกต		10
“ใช้กำลังประทุษร้าย”	1 (6)	11
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		12
“เอกสาร”	1 (7)	12
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		13
“เอกสารราชการ”	1 (8)	13
ข้อสังเกต		13
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		14

เรื่อง	มาตรา	หน้า
“เอกสารสิทธิ”	1 (9)	15
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		
กรณีเป็นเอกสารสิทธิ		15
กรณีไม่เป็นเอกสารสิทธิ		18
“ลายมือชื่อ”	1 (10)	17
ข้อสังเกต		17
“กลางคืน”	1 (11)	18
“คุมขัง”	1 (12)	18
“ค่าไถ่”	1 (13)	18

บทที่ 3 การใช้กฎหมายอาญา		19
ตอนที่ 1 เวลาที่กฎหมายอาญาจะใช้บังคับ	2	19
1. ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ใน		19
ขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด	2	19
2. กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นได้		
กำหนดโทษไว้ และลงโทษที่จะลงแก่		
ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่		
บัญญัติไว้ในกฎหมาย	2	20
ตอนที่ 2 กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	2 วรรค 2	20
1. ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมาย		
ที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำ		
เช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ผู้		
ที่ได้กระทำการนั้นย่อมพ้นจาก		
ความผิดไปโดยอัตโนมัติ	2 วรรค 2	20
2. ถ้าในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด		
ให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้น		
ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้		

เรื่อง	มาตรา	หน้า
กระทำความผิดนั้น	2 วรรค 2	22
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		23
กรณีที่ใช้กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด แตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลัง	3	2 4
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		26
บทที่ 2 สถานที่ที่กฎหมายอาญาใช้บังคับ	4	32
การกระทำที่ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร	4 วรรค 2	
	5 , 6	32
ข้อยกเว้นหลักดินแดน		35
1. ข้อยกเว้นเกี่ยวกับสภาพของความผิด	7	35
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		36
2. ข้อยกเว้นเกี่ยวกับบุคคลผู้กระทำความผิด	8 , 9	36
1. กรณีคนไทยและคนต่างด้าว กระทำความผิดนอกราช- อาณาจักร	8	36
2. กรณีเจ้าพนักงานของ ประเทศไทยกระทำความผิด นอกราชอาณาจักร	9	37
คำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ	10 , 11	38
1. กรณีการกระทำความผิดนอกราช- อาณาจักร และศาลในต่างประเทศ ได้พิพากษาแล้ว	10	39
2. กรณีการกระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือการกระทำความผิดที่ถือ ว่าได้กระทำในราชอาณาจักร และ ศาลในต่างประเทศได้พิพากษาแล้ว	11	40

เรื่อง	มาตรา	หน้า
ข้อยกเว้น	11 วรรค 2	40
บทที่ 3 บุคคลที่กฎหมายอาญาใช้บังคับ		41
1. ข้อยกเว้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ		41
2. ข้อยกเว้นตามกฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีเมือง		41
บทที่ 4 การวินิจฉัยการกระทำ ความผิดอาญา	59	43
ตอนที่ 1 การกระทำตามความหมายของ กฎหมายอาญา		47
1. ความผิดที่ห้ามมิให้บุคคลกระทำ		47
2. ความผิดที่บังคับให้บุคคลกระทำ		47
ความหมายของการกระทำ	59 วรรคท้าย	48
1. การกระทำโดยตรง		48
2. การงดเว้นการที่จักต้องกระทำ		50
2.1 หน้าที่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย		50
2.2 หน้าที่โดยยอมตนเข้าไปผูกพัน		51
2.2.1 หน้าที่ตามสัญญา แนวคำ พิพากษาฎีกา		51
2.2.2 หน้าที่ที่เกิดจากการยอม ตนเองไปผูกพันไว้โดย เฉพาะ		51
ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล	63	5 7
1. การกระทำที่ผลไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นก็ถือ ว่าเป็นความผิดสำเร็จ		53
2. การกระทำที่ผลจำเป็นต้องเกิดขึ้นจึงจะ เป็นความผิดสำเร็จ		53

	เรื่อง	มาตรา	หน้า
ตอนที่ 3	การกระทำนั้นมิกฎหมายบัญญัติเป็น ความผิด		55
ตอนที่ 4	ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนา	59	
		วรรคแรก	
		วรรคสอง	57
	เจตนาแบ่งออกได้เป็น 2 อย่าง		
	1. เจตนาโดยตรงหรือเจตนา โดยประสงค์ต่อผล	59	57
	แนวคำพิพากษาฎีกา เจตนาประสงค์ต่อผล		58
	2. เจตนาโดยอ้อมหรือเจตนา โดยปริยาย	59	73
	แนวคำพิพากษาฎีกา เจตนาโดยอ้อมเล็งเห็นผล		
ตอนที่ 5	มูลเหตุชักจูงใจพิเศษ หรือเจตนาพิเศษ		77
	แนวคำพิพากษาฎีกาเจตนาพิเศษ		79
ตอนที่ 6	การกระทำโดยประมาท	59	83
	1. ต้องมิใช่กระทำโดยเจตนา	59	
	2. กระทำโดยปราศจากความ ระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะ เช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัย และพฤติการณ์	59	a4
	2.1 วิสัย		84
	ก. วิสัยของคนธรรมดา		a4
	ข. วิสัยของผู้มีวิชาชีพ		85
	2.2 พฤติการณ์		85
	3. ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวัง		85

เรื่อง	มาตรา	หน้า
เช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่	59	85
ความรับผิดชอบในการกระทำโดยประมาท		86
แนวคำพิพากษาฎีกาการกระทำโดย ประมาท		87
บทที่ 5 การพยายามกระทำความผิด	80	95
ประเภทที่ 1 การพยายามกระทำความผิดที่ กระทำไปไม่ตลอด	80 วรรคแรก	95
ประเภทที่ 2 การพยายามกระทำความผิดที่ กระทำไปตลอดแล้ว แต่การ กระทำนั้นไม่บรรลุผล	80 วรรคแรก	97
แนวคำพิพากษาฎีกากรณีเป็นพยายามกระทำ ความผิด		98
แนวคำพิพากษาฎีกากรณีไม่เป็นพยายาม กระทำความผิด		107
โทษของการพยายามกระทำความผิด	80 วรรคสอง	110
การพยายามกระทำความผิดที่ไม่มีโทษ		
การพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 82	82	111
1. การพยายามกระทำความผิดที่กระทำ ไม่ตลอดเพราะผู้กระทำยั้งเอง	82	111
2. การพยายามกระทำความผิดที่กระทำ ไปตลอดแล้ว แต่การกระทำนั้นไม่ บรรลุผล	82	112
บทที่ 6 การพยายามกระทำความผิดที่เป็นไปไม่ได้	81	113
1. การพยายามกระทำความผิดที่เป็นไปไม่ได้ โดยบังเอิญ	80	113
1.1 บังคับใช้ในการกระทำ	80	113

เรื่อง	มาตรา	หน้า
1.2 วัตถุประสงค์มุ่งหมายกระทำต่อ	80	113
2. การพยายามกระทำคามผิดที่เป็นไปไม่ได้ อย่างแน่แท้	81	114
2.1 ปัจจัยที่ใช้ในการกระทำ	81	114
2.2 วัตถุประสงค์มุ่งหมายกระทำต่อ	81	114
แนวคำพิพากษาฎีกาการพยายามกระทำคามผิดที่เป็น ไปไม่ได้อย่างแน่แท้		115
บทที่ 7 ตั๊กการ	83	119
องค์ประกอบข้อ 1 ต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป	83	119
องค์ประกอบข้อ 2 ต้องร่วมกันกระทำคามผิด	83	119
องค์ประกอบข้อ 3 มีเจตนาที่จะร่วมกันกระทำ คามผิด	83	120
ตัวอย่างมีเจตนาที่จะร่วมกันกระทำคามผิด		120
โทษของตั๊กการ	83	121
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		121
บทที่ 8 ผู้ใช้ให้กระทำคามผิด	84	141
1. กรณีที่ผู้ถูกใช้ได้กระทำคามผิด	84	141
1.1 ต้องก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำการอย่างใด อย่างหนึ่ง		141
ก. การก่อให้เกิดกระทำโดยตรง		
ข. การก่อให้เกิดกระทำโดยทางอ้อม		142
1.2 การกระทำนั้นต้องเป็นคามผิดอาญา		143
1.3 ต้องมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ การนั้น ๆ ด้วย		143
2. กรณีที่คามผิดมิได้กระทำลง	84	143
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาผู้ใช้ให้กระทำคามผิด		143

เรื่อง	มาตรา	หน้า
บทที่ ๑ ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด	a5	145
กรณีที่ 1 ได้มีการโฆษณาหรือประกาศให้บุคคล ทั่วไปกระทำความผิด	85	145
1.1 ต้องมีการโฆษณาหรือประกาศ แก่บุคคลทั่วไป	85	
1.2 การกระทำตามที่โฆษณาหรือ ประกาศนั้นต้องเป็นความผิดอาญา	85	
1.3 ความผิดอาญานั้นมีกำหนดโทษไม่ ต่ำกว่าหกเดือน	85	
1.4 มีเจตนาที่จะให้บุคคลทั่วไป กระทำความผิด	85	
กรณีที่ 2 ได้มีการกระทำความผิดตามที่โฆษณา หรือประกาศให้กระทำ	85	146
หมายเหตุ		146
บทที่ 10 ผู้สนับสนุน	66	147
1. กระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด	86	147
2. การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่น กระทำความผิดนั้นต้องกระทำก่อนหรือขณะ กระทำความผิด	86	148
3. ผู้กระทำความผิดจะรู้ถึงหรือมิได้รู้ถึงการ ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นหรือไม่ ไม่ เป็นข้อสำคัญ	86	148
4. ผู้สนับสนุนต้องมีเจตนาที่จะช่วยเหลือหรือให้ ความสะดวกในการกระทำก่อนหรือขณะ กระทำความผิด	86	148

	เรื่อง	มาตรา	หน้า
	โทษของผู้สนับสนุน		149
	1. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86	86	
	2. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 106	106	
	3. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 111	111	
	4. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 87	87	
	ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา ผู้สนับสนุน		149
บทที่ 11	ผู้กระทำความผิดกระทำไปเกินขอบเขตที่ใช้		
	หรือโฆษณาหรือสนับสนุน	87	159
	1. ในกรณีที่ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดได้กระทำไปเกินขอบเขตที่ใช้	a7	159
	2. ในกรณีโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นนั้น ผู้กระทำความผิดได้กระทำไปเกินขอบเขตที่โฆษณาหรือประกาศ	87	160
	3. ในกรณีสนับสนุน ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นเกินไปจากเจตนาของผู้สนับสนุน	87	160
	ข้อยกเว้น		160
	ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา		161
บทที่ 12	การเข้าขัดขวางของผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือประกาศ		
	หรือผู้สนับสนุน	88	163
บทที่ 13	เหตุส่วนตัว และเหตุในลักษณะคดี	89	165
	1. เหตุส่วนตัว	89	165
	1.1 เหตุอันควรยกเว้นโทษ		
	1.2 เหตุอันควรลดโทษ		
	1.3 เหตุเพิ่มโทษ		
	2. เหตุในลักษณะคดี	89	165

เรื่อง	มาตรา	หน้า
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่เหตุส่วนตัว		166
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา เหตุในลักษณะคดี		167
บทที่ 14 ความสำคัญผิด		169
1. ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง		169
1.1 ความไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบ ของความผิด	59 วรรค 3, 62 วรรค 2	169
1.2 ข้อเท็จจริงใดถ้ามีอยู่จริงจะทำให้การ กระทำไม่เป็นความผิด แม้ข้อเท็จจริง นั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่า มีอยู่จริง ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิด	62	170
1.3 ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้ผู้ กระทำไม่ต้องรับโทษ แม้ข้อเท็จจริง นั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่า มีอยู่จริง ผู้กระทำย่อมได้รับยกเว้นโทษ	62	171
1.4 ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้ผู้กระ- ทำได้รับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะ ไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่ามีอยู่ จริง ผู้กระทำย่อมได้รับโทษน้อยลง	62	172
1.5 บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัย ข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ ข้อเท็จจริงนั้น	62 วรรคท้าย	172
1.6 ความสำคัญผิดในตัวบุคคล	61	172
2. ความสำคัญผิดในข้อกฎหมาย	64	173
2.1 ศาลเห็นว่าตามสภาพของการ กระทำ และพฤติการณ์		

เรื่อง	มาตรา	หน้า
2.2 ศาลอาจออนุญาต		
2.3 ศาลเชื่อว่า โทษที่จะได้รับ		174
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		174
บทที่ 15 การกระทำโดยพลาด	60	179
1. ผู้กระทำความผิดกระทำโดยเจตนาต่อบุคคล หนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีก บุคคลหนึ่งโดยพลาดไป		179
2. กรณีกระทำโดยพลาดต้องมีบุคคล 3 ฝ่าย		179
2.1 ฝ่ายผู้กระทำ		
2.2 ฝ่ายที่ผู้กระทำเจตนาจะกระทำต่อ แต่พลาดไป		
2.3 ฝ่ายที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น		
3. ผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยพลาด จะต้องเป็นผลร้ายประเภทเดียวกับที่ผู้ กระทำมีเจตนากระทำ		179
4. ฐานะและความสัมพันธ์ของบุคคล	60	180
4.1 ฐานะของบุคคล		
4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ ที่ได้รับผลร้าย		
5. การกระทำโดยพลาดถ้าเป็นการกระทำที่ กฎหมายบัญญัติว่า การกระทำนั้นไม่เป็นความ ผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับลดหย่อน โทษให้น้อยลง เมื่อผู้กระทำได้กระทำโดย พลาด ผู้กระทำยังคงได้รับผลต่อการกระทำ นั้นโดยไม่พลาด		181

เรื่อง	มาตรา	หน้า
6. การกระทำโดยพลัดไปถูกบุคคลสองฝ่าย		182
7. มีการพยายามกระทำด้วยความผิดในกรณีกระทำโดยพลัดหรือไม่		182
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		183
บทที่ 16 เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้		187
1. กฎหมายลายลักษณ์อักษร		187
1.1 ประมวลกฎหมายอาญา	68, 305, 329, 331	188
1.2 กฎหมายอื่น		
2. กฎหมายจารีตประเพณี		189
ส่วนที่ 1 การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย	68	190
1. ผู้กระทำจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตราย		190
2. ภัยอันตรายนั้นเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง		191
2.1 ภัยอันตรายในอดีต ไม่ถือว่าเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง		
2.2 ภัยอันตรายในอนาคตที่อยู่ห่างไกลไม่ถือว่าเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง		
3. ต้องเป็นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่างกฎหมาย		193
3.1 กรณีใดจึงจะถือว่าเป็นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย		193
3.2 กรณีที่ต่างสมัครใจเข้าวิวาทต่อสู้กัน แม้ภัยที่ต่างสมัครใจต่อสู้กันจะเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย แต่ฝ่ายใดจะ		

เรื่อง	มาตรา	หน้า
อ้างว่ากระทำเพื่อป้องกันตนไม่ได้		195
3.3 การกระทำผิดของเด็กหรือคนวิกลจริต นั้น แม้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษก็ตามถือ ว่าเป็นภัยอันตรายอันละเมิดต่อกฎหมาย ด้วย		196
3.4 ภัยอันตรายที่เกิดจากการประทุษร้าย อันละเมิดต่อกฎหมายนั้น มิได้หมาย ความว่าละเมิดแต่เฉพาะประมวล กฎหมายอาญาเท่านั้น		197
4. ได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ		197
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาพอสมควรแก่เหตุ แนวคำพิพากษาฎีกา กรณีที่เป็นการกระทำเพื่อ ป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำไม่มีความผิด		197
แนวคำพิพากษาฎีกา กรณีไม่เป็นการป้องกันโดย ชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำมีความผิด		201
ส่วนที่ 2 การป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่า กรณีแห่งความจำเป็น	69	209
แนวคำพิพากษาฎีกาการกระทำเพื่อ ป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ		216
บทที่ 17 เหตุยกเว้นโทษ		229
ตอนที่ 1 เหตุที่เกี่ยวกับความไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้		223
ส่วนที่ 1 บุคคลที่กระทำความผิดในขณะที่ไม่ สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถ บังคับตนเองได้ เพราะมีจิตบก- พร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน	65	224

เรื่อง	มาตรา	หน้า
1. ได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่		
1. สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถ		
บังคับตนเองได้	65	224
2. เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือ		
จิตฟั่นเฟือน	65	225
กรณีผู้กระทำความผิดสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง	65	
	วรรค 2	226
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		226
ส่วนที่ 2 บุคคลที่กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถ		
 รู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้		
 เนื่องจากความมีนเมา เพราะเสพยาสุรา		
 หรือสิ่งเมาอย่างอื่น	66	228
1. แม้ผู้กระทำความผิดจะได้กระทำในขณะที่		
ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับ		
ตนเองได้ เพราะมีนเมา กฎหมายไม่		
ยกเว้นโทษ	66	228
2. ข้อยกเว้นที่กฎหมายยอมให้แก้ตัวได้		
โดยอ้างเหตุความมีนเมา		228
2.1 ผู้เสพยาไม่รู้ว่าสิ่งนั้นทำให้มีนเมา		
และผู้เสพยาได้กระทำความผิดใน		
ขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่		
สามารถบังคับตนเองได้	66	228

เรื่อง	มาตรา	หน้า
2.2 ผู้เสียหายได้เสียหายโดยถูกขืนใจให้เสียหาย และผู้เสียหายได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้	66	229
ประการแรก ถูกบังคับใจ		
ประการที่ 2 ถูกบังคับร่างกาย		
ตอนที่ 2 เหตุแห่งความจำเป็น.	67	231
กรณีที่ 1 การกระทำความผิดด้วยความจำเป็นเพราะอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจ ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขึ้นได้	67 (1)	231
องค์ประกอบ		
1. กระทำผิดด้วยความจำเป็น		
2. เพราะอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจ		
3. ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขึ้นได้		
4. ได้กระทำไปไม่เกินสมควรแก่เหตุ		
กรณีที่ 2 การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากอันตรายที่ใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีใดได้ เมื่อภยันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะความผิดของตน	67 (2)	234

เรื่อง	มาตรา	หน้า
องค์ประกอบ		
1. กระทำความผิดด้วยความจำเป็น		
2. เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจาก ภัยอันตราย		
3. ภัยอันตรายเป็นภัยอันตรายที่ใกล้ จะถึง		
4. ภัยอันตรายนั้นไม่สามารถหลีกเลี่ยง ให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้		
5. ภัยอันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะความผิดของตนเอง		
6. ได้กระทำไปไม่เกินสมควรแก่เหตุ ผลที่ได้รับเนื่องจากการกระทำ ความผิดด้วยความจำเป็น		235
1. ผู้กระทำได้กระทำไปพอ สมควรแก่เหตุ	67 วรรค ท้าย	
2. ผู้กระทำได้กระทำไป เกินสมควรแก่เหตุหรือ เกินกว่ากรณีแห่งความ จำเป็น	69	
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา		236
ความแตกต่างระหว่างการกระทำโดยการ ป้องกันกับการกระทำด้วยความจำเป็น	68.67	
ตอนที่ 3 การกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย	70	238

เรื่อง	มาตรา	หน้า
1. กระทำตามคำสั่งของเจ้านักงาน		238
2. คำสั่งนั้นมีขอบด้วยกฎหมาย		239
3. ผู้กระทำมีหน้าที่หรือเชื่อโดยสุจริต ว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม		240
4. ผู้กระทำต้องไม่รู้ว่าคำสั่งนั้นเป็น คำสั่งที่มีขอบด้วยกฎหมาย		240
ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา		240
บทที่ 18 เหตุลดหย่อนความรับผิด	71	243
ตอนที่ 1 เหตุที่เกี่ยวกับความเป็นคู่สมรส		
ความเป็นญาติ	71	243
1. ความเป็นสามีภริยา		243
1.1 สามีภริยา		
1.2 ประเภทของความผิด	71	
	วรรคแรก	
ข้อสังเกต		
1.3 ผลของการกระทำ	71	
2. ความเป็นญาติ		245
2.1 ตัวผู้กระทำ		245
2.1.1 บุพการีกับ ผู้สืบสันดาน	71	วรรค 2
2.1.2 พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน	71	วรรค 2
2.2 ผลของการกระทำ		246
2.2.1 ให้เป็นความผิดอันยอม ความได้	71	วรรค 2
2.2.2 ในกรณีไม่ยอมความกัน	71	วรรค 2

เรื่อง	มาตรา	หน้า
ตอนที่ 2 บันดาลโทษะ	72	248
องค์ประกอบข้อ 1 ถูกข่มเหงอย่าง ร้ายแรง		248
องค์ประกอบข้อ 2 ด้วยเหตุอันไม่ เป็นธรรม		249
องค์ประกอบข้อ 3 บันดาลโทษะ		251
องค์ประกอบข้อ 4 ได้กระทำความผิด ต่อผู้ข่มเหงในขณะที่ นั้น		252
ผลของการกระทำโดยบันดาลโทษะ	72	253
แนวคำพิพากษาศาลฎีกากรณีที่ถือว่าการ กระทำโดยบันดาลโทษะ		254
แนวคำพิพากษาศาลฎีกากรณีที่ถือว่าไม่เป็นการ กระทำโดยบันดาลโทษะ		256
ตอนที่ 3 เด็กกระทำความผิด		259
1. เด็กอายุไม่เกินเจ็ดปี	73	259
2. เด็กอายุกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี	74	260
วิธีการที่ใช้สำหรับเด็ก		261
ประการที่ 1 มาตรา 74 (1)	74 (1)	261
ประการที่ 2 มาตรา 74 (2)	74 (2) ,	
	79	262
ประการที่ 3 มาตรา 74 (3)	74 (3)	264
ประการที่ 4 มาตรา 74 (4)	74 (4)	264
ประการที่ 5 มาตรา 74 (5)	74 (5)	265
การเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาล	74 วรรคท้าย	265

เรื่อง	มาตรา	หน้า
3. อายุกว่าสิบสี่ปี แต่ยังไม่เกิน สิบเจ็ดปี	75	266
ข้อสังเกต		267
4. อายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่ยังไม่เกิน ยี่สิบปี	76	267
ข้อสังเกต		267
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา มาตรา 75		268
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา มาตรา 76		268
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา มาตรา 77		269
บทที่ 19 เหตุบรรเทาโทษ	78	271
1. ข้อความเบื้องต้น	78	
2. กรณีที่เป็นเหตุบรรเทาโทษ	78	272
2.1 ผู้กระทำผิดเป็นผู้เผลอเวลาเบาปัญญา		27%
2.2 ผู้กระทำผิดตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส		272
2.3 ผู้กระทำผิดมีคุณความดีมาก่อน		272
2.4 ผู้กระทำผิดรู้สึกความผิด และพยายาม บรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น		273
2.5 ลูกแก่โทษต่อเจ้าพนักงาน		273
2.6 ผู้กระทำผิดให้ความรู้แก่ศาลอันเป็น ประโยชน์แก่การพิจารณา		274
2.7 เหตุอื่น ๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน		274
ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา มาตรา 78		275
บทที่ 20 อายุความ		279
ตอนที่ 1 อายุความฟ้องร้อง	95	279
- การเริ่มนับและการหยุดนับอายุความ	95	279
- อายุความสำหรับความผิด อันยอมความได้	96	280
- อายุความในการฟ้องขอให้กักขัง	97	281
ตอนที่ 2 อายุความล่วงเลยการลงโทษ	98	281
ตอนที่ 3 อายุความล่วงเลย การยึดทรัพย์สิน ใช้ค่าปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ	99	282

เรื่อง	มาตรา	หน้า
ตอนที่ 4 อายุความล่วงเลยการใช้บังคับ		
วิธีการเพื่อความปลอดภัย		282
กรณีที่ 1 อายุความล่วงเลยการกักกัน	100	282
กรณีที่ 2 อายุความล่วงเลยการ บังคับตามคำสั่งศาล เกี่ยวกับการทำทัณฑ์บน	101	283
กรณีที่ 3 อายุความล่วงเลยการ ร้องขอให้ใช้เงินเมื่อ ทำผิดทัณฑ์บน	101	283
ตอนที่ 5 ผลของอายุความ		284
ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา มาตรา 95		284
ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา มาตรา 96		287
ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา มาตรา 99		290
บทที่ 21 ฆ่าคนโดยเจตนา		291
บทที่ 22 ฆ่าคนโดยไม่เจตนา		301
บรรณานุกรม		311